

BROEN



Medlemsblad for
FREDENSBORG-HUMLEBÆK LOKALHISTORISKE FORENING
2. årgang nr. 2 – Efterår 2015



Skipperhuset - Malet af billedskærer A. Andersson omkr. 1930 (privateje).



Fredensborg-Humblebæk lokalhistoriske medlemsblad Broen, udkommer to gange årligt og udsendes til foreningens medlemmer m.fl.

Indholdsfortegnelse:

Meddelelser fra foreningen	side 3
Død krage tvang elever hjem fra skole	side 4
Danmarks store fotoalbum	side 8
Program	side 11
Et klassisk flisemotiv	side 16
I det skæve hus for enden af Alléen	side 17
Den gode tid med LB færgeren M/S Pendula	side 20
Florahøj	side 22
Befrielsen fejret på Rådhuset	side 26
Fine anmeldelser af Fredensborg kunst og kunstnerliv	side 27

Redaktør: Peter Heiberg - Nørredamsvej 3, 3480 Fredensborg
peter@heibergs.net - tlf. 50 62 19 47

Forsidegrafik m.m.: Per Eckart Hansen

Hjemmeside: www.fredensborg-humblebaek-lokalhistorisk.dk.

Facebook: www.facebook.com/fredensborghumblebaeklokalhistorisk

Oplag: 450 eksemplarer - ISSN 2246-2570

Deadline for næste nummer af medlemsbladet er:

1. december 2015

Materiale sendes elektronisk til bladets redaktør.

Meddelelser fra foreningen

Bøgerne om "Fredensborg kunst og kunstnerliv" af kunsthistorikeren Ole Nørlyng er nu uddelt til medlemmerne, som årets boggave. Den er blevet vel modtaget af såvel medlemmerne som pressen.

På midtersiderne finder I efterårets program. Med 14 arrangementer (Vandring, foredrag m.m.) er der meget at vælge imellem. Men er de i overensstemmelse med medlemmernes ønsker? Jeg vil derfor ikke undlade at minde om, at vi i bestyrelsen altid er interesseret i at få forslag på emner eller foredragsholdere fra medlemmerne. Det samme gælder også artikler til BROEN. I dette nummer har tre medlemmer bidraget. En tendens der gerne må fortsætte. I efterårets program skal jeg gøre opmærksom på vandring i Kulturmiljøer i vores virkeområde, ligesom der også vil være en bustur i Fredensborg kommune.

I forbindelse med 70 året for Danmarks Befrielse 5. maj 1945 har foreningen udgivet heftet "Erindringer fra besættelsestiden i Asminderød- Grønholt kommune" Bogen er en samling af erindringer, der har været bragt i tidligere årsskrifter, også med nye artikler, der bl.a. bygger på interviews fra Fredensborg arkiverne. Bogen kan købes ved henvendelse til formanden, men også i Fredensborg boghandel og i SuperBrugsen Fredensborg kan bogen købes. Pris 75 kr. I forbindelsen med udgivelsen, holdt jeg to velbesøgte foredrag om besættelsestiden.

Foreningen har stadig en del årsskrifter på lager. Gå ind på vores hjemmeside www.fredensborg-humblebaek-lokalkalhistorisk.dk og se hvilke der stadig kan købes, det var måske en ide til en gave.

Bent Skov Larsen



M/S Pendula på vej til Sletten, engang i 1960'erne, medens der endnu blev sat bundgarn ud (se artiklen side 20).

Død krage tvang elever hjem fra skole

- historiske noter om en skole på Kirkebjergbakken i Lønholt

Af Minna og Carl O. Petersen

Det skete en dag i 1878 at lille 8-årige Sofie Oline kom alt for tidligt hjem fra skole. I køkkenet på Toftegård i Hesselrød måtte hun fortælle sin mor om udåden, hun havde været vidne til.

I grøften langs Kongevejen havde to store drenge, der var på vej i skole, fundet en død krage. De stod lidt stille og betragtede den døde fugl. Måske ville de vise de andre elever, hvad de turde? Drengene så bestemt på hinanden, nikkede ja, bøjede sig ned i grøften og tog kræet op.

I skolen klarede de - mens læreren var ude - at få dyret op på toppen af kakkelovnen og proppet ned bag den metalkrans, der dannede en slags kunstnerisk afslutning på den høje tromleovn, der var skolestuens eneste varmekilde. De klarede også at belære de små om endelig at holde mund!

Efter morgensangen kom timen i gang. Men det varede ikke længe, før læreren virkede urolig og mærkelig til mode. Også eleverne gebærdede sig anderledes end normalt. De snusede ind med vippende næsefløje, virrede med hovederne og vrængede U-U-F! Nogle holdt sig bare for næsen.

Inden længe var stanken så ulidelig, at læreren gav op. Dør og vindue rev han op på vid gab. Børnene bad han om straks at pakke sammen og gå hjem.

Denne skole lå på toppen af Kirkebjergbakken i Lønholt, på den østlige side af Kongevejen lidt syd for Oldvejens udmunding. Skolen har ikke været prangende.

Formentlig har skolehuset lignet de husmandssteder, der var flere af på begge sider af Kongevejen. De nuværende gule murstensbygninger på adressen Kongevejen nr. 73 er så unge, at de ikke kan have haft med den gamle skole at gøre.

Vi kender kun 2 kilder, der kan fortælle lidt om skolen på Kirkebjergbakken:

- A. Mormor Sofie Oline Johansens beretning om kragen på kakkelovnen og hendes skolevej fra Toftegård i Hesselrød nordpå over Åen (Nivå)
- B. Lønholtlæreren Rasmus Poulsens egenhændige levnedsskildring bilagt hans egne notater med titlen "Fra vore Fædres Tid". (Formentlig nedskrevet 1913-1914 efter han var gået på pension)

Det har til dato ikke været muligt at finde andre spor som timeplaner, karakterlister, skolepengekvitteringer eller lignende fra den nedlagte Lønholt Skole. Rasmus Poulsen, der i 1883 blev den første lærer ved en helt offentlig skole i Lønholt, har noteret, at Fru Gørlings Skole på Kirkebjergbakken bestod fra 1849 til 1870. Den betegnes af ham som privatskole. Men samtidig antyder han, at sognerådet årligt gav en vis støtte til skolens beståen.



Nyere bygninger på toppen af Kirkebjergbakken i Lønholt, Kongevejen 73.

Fra efteråret 1870 til ca. 1876 blev samme skole drevet af seminarist Lærer Fleischer. Men omkring 1876 er skolen blevet averteret til salg under betegnelsen Fri- og Privatskole. Poulsen, der da havde en halvfærdig læreruddannelse bag sig, så annoncen og overtog ved velgøreres hjælp den lille skole i Lønholt. Han var lærer på Kirkebjergbakken frem til 1883.

Netop i 1883 havde han - under en eller anden form - fået gjort sin læreruddannelse færdig. Samtidig havde sognerådet i Asminderød-Grønholt ladet bygge en ny skole på vestsiden af Kongevejen, en skole der var en helt igennem offentlig skole. Den lå på den matrikel, der i vore dage bærer nummer 68 A og B. Rasmus Poulsen og eleverne rykkede ned ad bakken og over vejen og tog den ny Lønholt skole i brug 15. november 1883.

Dagen før var den ny skole blevet indviet på højtidelig vis. Hele sognerådet, sognets øvrige lærere og en del forældre var til stede. Dermed blev der også sat punktum for skolevirksomheden på Kirkebjergbakken. Hvad der skete med den gamle skolestue, er uvist.

Andre private skoleinitiativer

Indtil 1883 var der kun én offentlig skole i Grønholt sogn, Rytterskolen over for Grønholt kirke. Derfor måtte skolebørn fra Lønholt gå mange kilometer, når de hver anden dag skulle møde i skole.

For at skåne børnene mod de lange gåture, oprettede enkeltpersoner i Lønholt tidvis undervisning i privat regi. Det ses bl.a. af folketællingslisterne. Ved tællingen i 1860 er anført, at møller Bruun på Skære Mølle i sin store husholdning også har en privatlærerinde Marie Phlüger ansat.

I 1890 var der en privatlærerinde Laurette Hansen hos gårdejer van Mehren på Ladegård, Lønholtvej. På Asminderød kirkegård begravdes i 1926 Andrea Andersen, privatlærerinde ved Lønholt Privatskole. Den skole havde til huse i ejendommen på Høje Lønholt 4b. Bygningen består stadig og ejes i dag af Jesper Pontoppidan.

Nogle personer

Sofie Oline blev gift i 1896 med Jens Jensen fra Nybo. På et tidspunkt overtog parret Tofftegård i Hesselrød efter Sofies forældre. Sofie blev mor til 1 søn og 5 døtre. Efter at være blevet enke i 1932 døde hun selv på Tofftegård i 1953 og er begravet på Karlebo kirkegård.

Rasmus Poulsen blev på skolen i Lønholt resten af sit lærerliv. Han var gift 2 gange. Da han i december 1913 blev pensioneret, flyttede han til en bolig i Fredensborg by. Der afgang han ved døden i 1923 i en alder af 81 år. Han ligger begravet på kirkegården i Grønholt. Hans håndskrevne erindringer opbevares i Fredensborg Arkiverne.

Elisabeth Marie Gjølring, født Hjelte, datter af en søofficer i København. Hun havde været i ægteskab med arkitekt Carl F. Gjølring, Lyngby. Ved folketællingen 1860 bor hun på Kirkebjergbakken i Lønholt og benævnes ENKE, der "ernærer sig ved Haandarbejde og Skolen." Hun afgang ved døden 25. juli 1878 i Lønholt og er begravet på Grønholt kirkegård. Seminarist Fleischer kendes kun fra lærer Poulsens erindringer.

Såfremt der er læsere, som er stødt på levn fra den nedlagte skole på Kirkebjergbakken, hører vi gerne derom. Minna og Carl O. Petersen, Lønholt (Tlf.: 46 75 59 76)



Mindeplade på Asminderød kirkegård for Andrea og Eleonora Andersen.



Lønholt skole, som den smukt istandsat tager sig ud i dag. Skolen blev opført i 1912 og udvidet i 1922 med den østlige fløj. Den blev lukket i 1940, hvor kommunen omdannede den til udlejningsbolig med seks lejligheder. Fredensborg-Humlebæk kommune afhændede bygningen 1998.



Udateret foto fra Lønholt Skole. Øverste række nr. 2 fra højre er lærer Rasmus Poulsen. Eleverne er i festtøj (Fredensborg Arkiverne).

Danmarks store fotoalbum

Af Lise Schifter



Asminderød-Grønholt Brandvæsen med brandsprøjte 1927. Fotograf ukendt.

"Danes access nearly two million historic images"

Denne overskrift kunne man fredag den 20. februar 2015 læse på den britiske nyhedsstation BBC's hjemmeside.

Og det var i sandhed en historisk begivenhed, der havde fået denne udenlandske mastodont til tasterne. Den 20. februar tilgængeliggjorde 550 danske arkiver nemlig omkring 2 millioner historiske billeder på internetsiden www.arkiv.dk.

Ét af disse arkiver var Fredensborg Arkiverne.

Den lange optakt

I arkiververdenen har arkiv.dk længe været ventet med længsel, men i flere år troede vi faktisk, at hele projektet måtte sløjfes. Det var nemlig ikke muligt at finde penge til det store projekt.

Bag siden www.arkiv.dk ligger en database, Arkibas. Denne database har været brugt af lokalhistoriske arkiver siden begyndelsen af 1980'erne til at registrere arkivalier og fotografier. Men teknologien havde efterhånden overhalet Arkibas formåen, og det krævede en gennemgribende fornyelse, hvis den skulle følge med tidens (og arkivernes) ønsker om at være en del af det store internet.

Heldigvis fattede A. P. Møller og hustru Chastine McKinney Møllers Fond til almene formål i 2013 interesse for sagen.

Og derefter gik det stærkt. I slutningen af 2014 var den bagvedliggende database færdigudviklet og alle 550 arkivers data konverteret. Den 20. februar kl. 16.00 trykkede rigsarkivar Asbjørn Hellum på en knap og gjorde hele databasen tilgængelig for alle, der måtte ønske at kigge på gamle billeder fra nær og fjern i Danmark.

Interessen har været stor efter at stifte bekendtskab med arkiv.dk. Gennem de første tre uger blev siden besøgt over 800.000 gange.

Den lokale historie

Fra Fredensborg Kommune ligger der i omegnen af 11.000 fotos på arkiv.dk., og der bliver løbende registreret flere. Det skønnes, at Fredensborg Arkiverne billedsamling i alt beløber sig til omkring 100.000 individuelle billeder – og den vokser hele tiden.

Det er en spændende historie, der ligger gemt i billederne. Vi følger den fattige landarbejderfamilie, når de er blevet stillet op til fotografering i deres stiveste puds. Vi kommer tæt på den rige grosserer, teglværksarbejderne og den voksende middelklasse, der tager på busture i 1960'erne.



Teglværksarbejdere på Humlebæk Teglværk ca. 1935. Fotograf Carl Larsen.



Den russiske pavillon i Fredensborg Slotspark ca. 1907. Pavillonen stammede fra en stor udstilling i København i 1888. Den blev flyttet til Fredensborg Slotspark året efter og nedrevet i 1919 (Fotograf ukendt).

Gadebilledets skiftende udseende, tøjmodens skiftende luner, årstidernes (og årenes) skifte bliver alt sammen dokumenteret i dette store fotoalbum.

At søge efter en nål...

To millioner billeder er mange! Det er 11.000 også. Derfor er det ikke en god taktik at søge på f.eks. "Humlebæk" (der er 2.561 resultater). Hvis man derimod indtaster flere søgeord, bliver søgeresultatet også mere overskueligt. En søgning på "Humlebæk Kirke" giver f.eks. kun 52 resultater.

Når arkivets frivillige registrerer billeder, er en af de vigtigste opgaver at få sat så mange relevante søgeord på billederne som muligt, således at det bliver så nemt som muligt at søge billedet frem. F.eks. kan et billede af teglværksarbejdere findes ved at skrive "teglværksarbejdere" i søgefeltet. Derved frasorteres man alle billederne af teglværkerne uden arbejdere på.

Omvendt vil alle billederne af arbejderne også dukke op ved en søgning på "teglværker".

Det lille men

For alle historieinteresserede må arkiv.dk være som en tidlig julegave. Men der er et lille – om end midlertidigt – men. *(Fortsættes s. 15)*

Program - Efterår 2015



Vandringer i Fredensborg kommunes kulturmiljøer

I forbindelse med registreringen af bevaringsværdige bygninger blev der også udpeget 20 kulturmiljøer i Fredensborg Kommune.

I kommuneplanen 2013 blev der allerede udpeget enkelte kulturmiljøer, men de er nu blevet yderligere beskrevet og suppleret med yderligere kulturmiljøer.

Kulturmiljøerne fortæller f.eks. om kongemagtens tilstedeværelse, brugen af kysten, landsbyernes forskelligartede udvikling, industrialiseringen og den moderne by- og forstadsudvikling.

Liste over de enkelte kulturmiljøer samt deres beskrivelser og afgrænsninger kan ses på projektets hjemmeside.

Der gennemføres september-oktober 2015 en række vandringer rundt i disse områder. For den nordlige del af kommunen er der ture til disse lokaliteter:

- **Sletten** d. 21-08-2015 kl. 16:00 - start: Det lille anlæg ved Humlebæk Skole, ved nedkørslen til Sletten (Guide: Niels-Jørgen Pedersen)
- **Studiebyen Humlebæk** d. 03-09-2015 kl. 19:00 - start: Indkørslen til Studiebyen (Guider: Lars Ole Frederiksen og Henning Nielsen)
- **Gl. Humlebæk** Krogerup (04), Gl. Strandvej og Humlebæk Stationsområde d. 11-09-2015 kl. 16:00 - start: Østsiden af Humlebæk station (Guide: Bent Skov Larsen)
- **Grønholt** d. 19-09-2015 kl. 14:00 - start: Præstegården i Grønholt Præstemosevej 40 (Guide: Hedda Salomonsen)
- **Asminderød** d. 26-09-2015 kl. 14:00 - start: P-pladsen ved Sognegården (Guide: Ernst Tursø)
- **Slotsbyen** d. 27-09-2015 kl. 14:00 - start: Jernporten ved Slottet (Guide: No Widding)
- **Langstrup** d. 24-10-2015 kl. 16:00 - start: Langstrupvej 16 (Guide Peter L. Stephensen)

Arrangører: Fredensborg Arkiverne, Asminderød Landsbylaug, Grønholt Landsbylaug, Bevaringsforeningen Fredensborg og Fredensborg-Humlebæk lokalhistoriske Forening. **Tilmelding og evt. ændringer bringes på hjemmesiden.**



Fredensborg Slotsmarked

Tidspunkt: 12.09.2015 kl. 10:00 | **Mødested:** Gågaden, Fredensborg | **Varighed:** 4 timer

Lokalhistorisk Forening har en stand på Gågaden - kom forbi og få en lokalhistorisk snak.

"BYENS DAG" i Humlebæk

Tidspunkt: 12.09.2015 kl. 11:00 | **Mødested:** Torpen Kapel | **Varighed:** 4 timer
Lokalhistoriske forening har en stand på "BYENS DAG". Kom op og få en snak med os, der bliver mulighed for at købe vore årsskrifter til rimelige priser!

Bustur i Fredensborg kommune

Tidspunkt: 26.09.2015 kl. 10:00 | **Mødested:** Afgang fra Humlebæk Station (Østsiden) | **Varighed:** 2 timer

Med start fra Humlebæk Station vil vi sammen med Karlebo lokalhistoriske Forening køre en tur rundt i kommunen.

Guider på turen er de to foreningers formænd Niels Storgård Simonsen og Bent Skov Larsen.

Tilmelding til Jens Andersen: karlebo.lokalhistoriske.forening@gmail.com senest lørdag d. 12. september!

Der kan deltage 25 fra vores forening! Det koster 30 kr. pr person at deltage, beløbet indbetales til konto: Reg. Nr. 1551 Konto nr. 1560611. Ved indbetaling husk navn!!!. Først efter indbetaling er man tilmeldt turen!!!!

Sejlads i Øresund

Tidspunkt: 20.10.2015 kl. 19:30 | **Mødested:** Humlebæk Bibliotek | **Varighed:** 2 timer

Carsten Jahnke, lektor på Saxo-instituttet på Københavns Universitet vil fortælle om sejladsen i Øresund. Det var middelalderens Highway no. 1, i hvert fald når det gælder forbindelsen mellem Østersøen og Vesterhavet.

Lave skov

Tidspunkt: 27.10.2015 kl. 14:00 | Mødested: Humlebæk bibliotek | Varighed: 2 timer

Niels-Jørgen Pedersen fortæller om Lave Skov i lokalhistorisk sammenhæng. Skoven var fiskernes og Daugløkke bøndernes skov.

Fortællingen vil blive fulgt op af fotos fra skoven fortrinsvis optaget i efteråret 2014 af Heidi Ølgaard.

Huse med historie

Tidspunkt: 09.11.2015 kl. 13:00 | Mødested: Lindehuset, Fredensborg | Varighed: 2 timer

Bent Skov Larsen fortæller om Fredensborgs historiske huse og om de personer, der har boet i dem.

Entre til Lindehuset 15 kr.

Salpetermosen - et arkæologisk overflødigshorn

Tidspunkt: 17.11.2015 kl. 19:30 | Mødested: Lindehuset, Fredensborg | Varighed: 2 timer

Siden 2012 har Museum Nordsjælland været i gang med forundersøgelser og udgravninger i Salpetermosen forud for anlæggelsen af det kommende Supersygehus. Arkæolog og museumsinspektør Claudio Casati fra museet vil fortælle om udgravningernes hidtidige forløb og vigtige fund.

Æbelholt Kloster

Tidspunkt: 12.01.2016 kl. 19:30 | Mødested: Lindehuset, Fredensborg | Varighed: 2 timer

Foredrag ved Gorm Tortzen om det nordsjællandske Augustinerkloster Æbelholt lidt uden for Hillerød. Her lod abbeden en gang i slutningen af 1400-tallet alle klostrets privilegier og dokumenter indskrive i en bog, som på forunderlig vis er bevaret til nutiden. Bogen er en slags fødselsattest for mange af Nordsjællands byer og landsbyer, der her optræder for første gang i historien.



Indmeldelse:

Jeg ønsker at blive medlem af Fredensborg-Humlebæk lokalhistoriske Forening.

Kontingentet er i 2015 160 kr.

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr. : _____ By: _____

E-mail: _____

Indmeldelse sker ved fremsendelse af udfyldt blanket til foreningens formand Bent Skov Larsen eller kan gøres via foreningens hjemmeside.

Foreningens vedtægter findes på hjemmesiden:

<http://www.fredensborg-humlebæk-lokalhistorisk.dk/>



Lovgivningen har nemlig ikke fulgt med udviklingen inden for retten til at bruge gamle billeder på nettet. Det betyder i praksis, at der ligger mange billeder på arkiv.dk, hvor man kun kan se billedbeskrivelsen men ikke selve billedet. Det skyldes, at rettighederne til at vise billedet ligger hos en tredje part, måske en professionel fotograf. Det vil være både dyrt og tidskrævende for arkiverne at søge om lov til at bruge disse billeder. Det tidskrævende består især i, at vi har mange billeder, hvor vi ikke kender fotografen bag. Der ligger altså et større detektivarbejde bag en sådan opgave.

Heldigvis er dette en midlertidig forhindring på vejen. De seneste år har bibliotekerne, arkiverne og museerne (også kaldet ABM-institutionerne) nemlig forhandlet med CopyDan om en licensaftale, således at kulturinstitutionerne frit vil kunne lægge alle sine billeder på nettet mod at betale en årlig licens.

Aftalen er efter sigende underskrevet, men er endnu ikke offentliggjort. Men hvem ved – måske det allerede er sket, når dette blad går i trykken?

Fremtiden ser i hvert fald lys ud for adgangen til den lokale historie fortalt i billeder, og der skal lyde en klar opfordring til at udforske www.arkiv.dk

Vil du være med?

Opgaven med at registrere de lokalhistoriske fotografier varetages af en gruppe frivillige, der alle brænder for at videregive historien til fremtidens generationer. De yder en fantastisk indsats, og der er altid plads til en til. Så hvis du brænder for lokalområdet historie, er du måske arkivets næste frivillige? Hvis du er interesseret, er du meget velkommen til at kontakte arkivet på telefon: 72 56 33 33, arkiverne@fredensborg.dk eller til at komme forbi til en snak.



Redningsbåden Sletten med mandskab ca. 1930. Alle de brugte billeder er at finde på arkiv.dk og stammer alle fra Fredensborg Arkivernes samling).

Et klassisk flisemotiv

Af Niels-Jørgen Pedersen

Årets særudstilling på museet i Auderød viser et bredt udsnit af flise produktionen fra de to værksteder i henholdsvis Humlebæk fra 1936 til 1943 og Nivå fra 1945 til 1981.

Ved åbningen af udstillingen udtalte en af landets fremmeste flisekendere sig meget rosende om samlingen, som i denne anledning var blevet forøget betydeligt ved lån og foræringer fra forskellige samlere.

Ud over de mange fliser med kunstneriske motiver udført af malere, der i tidens løb var tilknyttet værkstederne, ses en del eksempler på kopier af gammel kendte klassiske spanske og nederlandske flisebilleder.

Et af de kendteste nederlandske flisebilleder er motivet med blomstervasen, den såkaldte *Blompot*. Den tilstedeværende fliseekspert fortalte om dette klassiske motiv, at det var opstået en gang i slutningen af 1600årene på det tidspunkt, hvor man i Nederlandene var begyndt at forædle tulipaner. I den første tid, hvor forædlingen var i gang, var de nye flotte resultater meget kostbare og kunne kun beundres af konger og fyrster.

De tre blomster i potten er altså tulipaner og skal symbolisere den hellige treenighed, Sønnen, Faderen og Helligånden. Siden dette flisemotiv er blevet kendt, er det blevet gentaget utallige gange. Stort set alle fliseværksteder i det nordlige Europa har brugt det, således også vore to lokale værksteder i Humlebæk og Nivå.



Tre ældre fliser af ukendt oprindelse. Alle tre med skrå kanter, hvilket tyder på at de er af ældre dato.

Forskellige eksempler på blompotfliser fra fabrikkerne i Humlebæk og Nivå (1936 - 1981)



I det skæve hus for enden af Alléen

Af Hilmar Mariager



Drengene i robåden er Kristian til venstre og Herman Løhmann til højre. Billedet er fra omkring 1920.

Fra 1908 boede familien Sørensen i det skæve hus for enden af Alléen. Familien ernærede sig ved erhvervsfiskeri, færgefart og bådudlejning, alt sammen for fiskeeksportør og grosserer P.H. Løhmann.

Familien bestod i 1911 af far og mor samt 4 børn, 2 drenge og 2 piger. I juli måned samme år, blev familien forøget med endnu en dreng, en "efternøler", der senere, i slotskirken, blev døbt Kristian.

Kristian er, så vidt vides, det eneste barn der er født i Skipperhuset, eller "Skipperens Hus" som det oprindeligt hed, da det blev opført i 1751.

Opvæksten skete under små kår, som i så mange familier på den tid. Om vinteren blev der kun fyret i den nederste del af huset og når børnene, som sov oppe under taget, vågnede om morgenen, var der ofte rim på indersiden af tagstenene. Om aftenen, inden sengetid, blev der varmet sten på komfuret i køkkenet, hvorefter de senere blev anbragt i børnenes senge, så den værste kulde var væk.

Vandet, man brugte i husholdningen, hentede man i søen, og efter brug endte det nok samme sted. Da det var småt med penge og fiskeri, var det man levede af, var bemærkningen ved aftenmaden ofte "Spis rigeligt med ål, kartoflerne koster penge".



For- og bagside af sølvmedaljen fra 1933 samt besætningen, de fire plus styrmand, som vandt kredsmesterskabet i 1933.

Så kom årene med skolegang og vejen til skole blev tilbagelagt til fods, i træsko, op igennem den brolagte kastanje allé, (Skipperalléen) gennem Jernbanegade, over banen og op til skolen. I skolen underviste lærer Gilberg, som Kristian så meget op til, så meget at lærer Gilbergs billede fulgte ham resten af livet. Opbakningen til lektier var på hjemmefronten ret begrænset og udbyttet af skolegangen var også derefter. Samtidig med skolestarten begyndte også karrieren som "Kgl. Privilegeret Hakkedreng", hvor arbejdet bestod i at holde brostensbelægningen op til – og omkring slottet fri for ukrudt. Lidt senere blev endnu en titel føjet til, nemlig som kordreng i slotskirken.

Hvad disse småjobs måtte have kastet af sig, blev afleveret hjemme og indgik i husholdningen. Samme vej gik den én-krone Kristian fik af Kongen, på sin vej til skole. På vej til skole mødte Kristian af og til Kongen der kom ridende, og hver gang gik Kristian ind til siden og tog huen af og bukkede. En dag stoppede Kongen hesten og spurgte "Hvad hedder du min dreng", "Kristian" svarede drengen. Kongen sagde "Det er jo det samme som jeg, så skal du have en skilling". At have en hel én-krone i lommen en hel skoledag, det var ikke noget man sådan glemte.

Efterhånden som han voksede op var han med til at vedligeholde udlejnings- og turbådene, et arbejde han var både glad for og dygtig til. Nogle af bådene blev sejlet over til Noret på Nødebo- siden af søen, hvor det var nemt at trække dem op, når de skulle rengøres på undersiden. Arbejder som udskiftning af bor, kalfatring og maling skete i bådhusene ved Skipperhuset.

Efter konfirmationen skulle man ud af skolen og væk hjemmefra for at komme i lære. Fordi Kristian var blevet glad for at arbejde med bådene, havde han skaffet sig en læreplads som bådebygger i Helsingør. Da det var en læreplads uden kost og logi, kunne det ikke komme på tale. I stedet blev det til en læreplads som bager i Gilleleje. Det var en stor skuffelse.

I løbet af sin læretid og senere som arbejdsløs bager, kom han tilbage til barndomshjemmet og hjalp til ved færgefarten og fiskeriet. Det gjaldt også, når der om vinteren skulle trækkes vod under isen. Der blev i løbet af dagen hugget huller i isen, hvor tovværk, fastgjort for enden af lange granrafter, blev stukket fra det ene hul til det næste. Stor var skuffelsen, når man, hen under aften, fik trukket voddet op på bredden og kunne konstatere, at dagens

fangst var " 2 skaller og 1 brasen". En anden af opgaverne, var at "røre" Kongens båd, der lå ved Skipperhuset. Båden var på det tidspunkt en smakke med speciel sejlføring. Båden skulle selvfølgelig også vedligeholdes, en opgave, som Kristian gik meget op i.

Adskillige besøg på Søpavillonen blev det også til. Når der var bal, med levende musik, var der dog det problem, at der skulle betales entre. Problemet blev løst ved, at en del kammerater slog sig sammen om at købe én billet. Ikke så snart var kammeraten med billetten kommet indenfor, før billetten blev rakt ud af vinduet til næste deltager, o.s.v.

Kristian var med, da Fredensborg Roklub blev stiftet og hans ene storebror blev næstformand i klubben. Da fiskeriet altid var foregået fra robåde, kunne drengene fra Skipperhuset godt gøre sig gældende. Kristian vandt da også, i en fire med styrmand, en medalje i kaproning ved kredsmesterskabet i 1933.

Kristian flyttede senere til hovedstaden og skipper Hans Sørensen gik på pension i 1943 og flyttede, efter 35 år i Skipperhuset, til et hus på Kongevejen. Familien blev tilbudt en bolig i Den Røde Længe, pensionistboliger for ansatte ved slottet, men takkede pænt nej til tilbuddet.

Turbådene ved Skipperhuset

Den første af bådene blev anskaffet af P.H. Løhmann i 1909 og sejlede indtil 1943 under navnet Herman. I 1943 blev den, af Alfred Jandal, omdøbt til Odin og i 1956 til Rolf, det navn den stadig sejler under. I 1911 blev endnu en båd, Dora, indkøbt og i 1917 kom båden Viking til. Dora blev hugget op under krigen, mens Viking stadig sejler på søen.



"Dora" med Kristian til venstre og Hans Sørensen til højre.

Den gode tid med LB færgeren M/S Pendula

- På rejse fra Sletten til Ven og Helsingborg og tilbage igen

Af Niels-Jørgen Pedersen



Det var tider, dengang man kunne handle toldfrit på Sundet. Det er rundt regnet halvtreds år siden at de såkaldte "spritruiter" opstod alle steder, hvor man kunne komme ud i internationalt farvand og handle toldfrit. Med større og mindre fartøjer var der mange, der forsøgte sig som restaurations-skibsreddere. Lokalt husker vi bedst pendulfarten med det svenske Linjebuss rederis beskedne fartøj M/S Pendula. Selvom det var et af de mindste fartøjer på spritruiterne, så har minderne om Pendula høj prioritet hos mange mennesker her omkring. På Sletten Havns søndre mole blev der opført et lille træskur til den udstationerede tolder. Der var så vidt huskes ingen toldkontrol, når man gik ombord, men ved landgangen i Sletten blev man ført ind igennem toldskuret. Tolderen stod parat udenfor på den anden side, således at han både kunne visitere og holde øje med, at alle kom ind igennem kontrollen. Det var især smøgerne, der skulde holdes øje med. Ingen måtte have mere end to pakker med i land. Så der blev udfoldet megen opfindsomhed for at snyde sig til lidt flere. Når der var tryk på, med mange passagerer, kunne man for eksempel have en aftale med en anden person, der var gået først i land. Han skulle stå udenfor, under det lille vindue på bagsiden af toldskuret. Der kunne der lige klemmes en pose ud med ekstra toldfrit.

På den tid, da Pendula sejlede, var det almindeligt i Sletten at søndagsfrokostgæster også skulle en tur på Sundet. Ved en sådan lejlighed blev en ældre fisker sendt ud på havnen for at få afgangstidspunktet for båden. Han luntede hele vejen ud af søndre mole og spurgte toldereren til råds: "Hvo nær kå'er båden?" – "Ja men, min gode mand, båden kommer da helt ind til kajen!" – "Ahe! – hvo nær kå'er båden?" – "Båden kommer helt her ind til ka-

jen og bliver gjort forsvarligt fast. " – "Ahe! - Sikke et tosse ho´ed", så luntede den gamle ind igen med uforrettet sag.

Pendula sejlede på pendulfarten tre gange om dagen i højsæsonen. Først fra Helsingborg til Sletten, så fra Sletten til Kirkebakken på Ven. Efter et kort ophold tog den samme tur tilbage igen. Udover at være et populært værtshus på Sundet var ruten også meget benyttet til indkøbsture til Helsingborg. Og så åbnede sejladsen også for adgangen til Thyge Brahes Ø, som et nyt og kærkommet udflugtsmål for de mange der ikke selv havde båd på Sundet. Man kunne tage tidligt afsted med den første båd og så vende hjem med sidste færge. Men man kunne også tage af sted fredag med oppakning og så camperer et par dage på en af skrænterne derovre. Var man heldig at finde en god plads ved teglværket ved Nordborg Havn, så kunne man, ud gennem feltåbningen, både nå at opleve solnedgangen over Sjælland og solopgangen næste morgen over Skåne. Som sagt knytter der sig mange gode og sjove minder til turene med Pendula.

På internettet kan man hente en lidt mere detaljeret beskrivelse af Pendulas tilstedeværelse på Sundet. I 1959 kom den i færgefart mellem Helsingborg og Helsingør. Fra 1960 til 1969 var den om sommeren indsat på pendulfarten Helsingborg, Sletten, Ven og så oplagt i vinterhalvåret. Fra 1970 til 1975 sejlede den kun mellem Helsingborg og Sletten. Sidste dag den sejlede for "L B – rederiet" var den 13-3-1975. Den var da blevet solgt til rederiet "Ven - Øresund A/B." For dette rederi sejlede den kun en sommer mellem Helsingborg, Snekkersten og Ven. I 1976 kom den tilbage til Stockholm.

På en svensk internetside finder man følgende historie under Linjebuss International: "Pendula blev bygget i 1951 på Hammarbyverken, Stockholm til Waxholmsbolaget. Reg. nummer 9254. under navnet M/S Gillöga. Mått: 26,4 x 5,2 x 1,4. BR: 60. Knop: 12. Pass: 132. Såld 1958 till Linjebuss International (Svea), Hälsingborg. Sejlede fra 1958 til 1976 under namnet M/S PENDULA på øresundsfarten, Hälsingborg – Sletten – Ven. Såld 1976 till Forsman Sightseeing, Stockholm. Under namnet M/S Lovön. Såld 1994 till Balestrand Fjordcruise a/s Norge. Da som M/S Patronia. Sönk 1994 under bogsering utanför Gustaf Daléns fyr. Fartyget hade hämtats av bogserare som skulle ta henne till norsk varv för ombyggnad till kryssningstrafik i Sognefjord under namnet M/S Kvamsö. Fartyget ligger nu på 50 meters djup."



Daværende havnefoged Ejnar Petersen, kaldet Guldspurven, forlader skuden efter en grundig inspektion engang i 1960'erne.

Florahøj

Af Jørgen Hansen

Kort efter murens fald blev Estland som bekendt atter et frit land, og i den forbindelse oprettede Fredensborg-Humblebæk kommune en venskabsforbindelse med kommunen Paide, beliggende midt i Estland.

I den forbindelse indkaldte vores daværende borgmester, Sv. E. Christiansen, til et møde, for at etablere en frivillig gruppe, der så sig i stand til at køre til Estland med en form for nødhjælp, som f. eks tøj og sko, plejehjems- og hospitalsudstyr og ikke mindst en ældre ambulance, som Falck skænkede til formålet.

Det blev til en række ture til Paide, hvor gruppens medlemmer fik et tæt samarbejde frem til sidst i 1990'erne, hvor disse transporter blev overflødige, da landet fik rimelige forhold.

Men gennem dette hjælpearbejde fik gruppens medlemmer idéen til at bygge et seniorbofællesskab, og vi gik langsomt i gang med at se os om efter en velegnet grund til formålet.

Det tog flere år, men pludselig viste der sig en mulighed midt inde i Fredensborg kun 10 minutters gang til Fredensborg Slot og til Jernbanestationen.

"Florahøj" før og nu.

I den netop udkomne bog "Fredensborg – kunst og kunstnerliv" er der også omtaler af de ejendomme, kunstnerne har boet i. Blandt dem er villaen



I villaen Florahøj mødtes mange af 1800-tallets kendteste skuespillere.



Florahøj blev indrettet til skolehjem omkr. 1910 (Fredensborg Arkiverne).

Florahøj, der i 1800-tallet lå der på Kongevejen. Her boede forskellige kendte folk gennem årene, og villaen var bl. a. sommerbolig for kunstnerparret N. P. Nielsen og frue, den kendte skuespillerinde Anna Nielsen, som ofte fik besøg af kunstnere fra København, blandt dem H.C. Andersen. I 1856 døde Anna Nielsen her.

Kort inde i 1900-tallet blev Børnehjemmet Håbet oprettet i Fredensborg, og i 1909 købte institutionen Florahøj, hvor der både blev børnehjem og skole for drenge, og hvor børnene arbejdede med på de omkringliggende marker, som tilhørte Florahøj.

Behovet for pladser blev dog større og større, og i 1924 flyttede institutionen til nye bygninger, og det gamle hus blev nedrevet. I dag er Kongsdal, som institutionen nu hedder, nogle store bygninger der tjener som afvænningscenter for misbrugere.

Bag Kongsdal lå der en ubenyttet grund tilvokset med små træer og buske, og det var den, seniorgruppen fik øje på, og vi satte os i forbindelse med Kongsdals bestyrelse for at købe grunden.

De ønskede dog ikke at sælge grunden, men i stedet blev resultatet, at vi lejede den for 80 år, og betaler et lejebeløb hvert år, så de har en løbende indtægt.

Andelsboligforeningen blev etableret i 2003, og herefter tog vi kontakt til fem byggefirmaer. Resultatet blev, at vi valgte det svenske firma Willa Nordic, som byggede 20 boliger i træ på henholdsvis 81, 98 og 112 m², samt et fælleshus på 150 m². Indskud efter boligstørrelse blev på ca. 400.000 kr., og den måned-

lige boligafgift er nu henholdsvis 6.700 kr., 7.700 kr. og 8.500 kr. 'Byggeriet blev påbegyndt 2004, og de først beboere flyttede ind den 1. juli 2005. Vi kan således fejre 10 års jubilæum den 1. juli, men har først valgt at markere det den 22. august efter sommerferien.

Navnet "Florahøj" fandt vi gennem læsning af gamle papirer, og det navn passer fint til formålet. Der er nemlig tale om en hestekoformet grund der omkranser en høj beplantet med store træer, og dermed fører vi det gamle navn videre.

Fælleshuset er af stor betydning.

"Florahøj" har i øjeblikket 35 beboere, få enlige og flest par, og de trives godt i de svenske træhuse, der blev tegnet af en lokal arkitekt ud fra de ønsker vi havde.

Fælleshuset er omdrejningspunktet for et stort og udbytterigt fællesskab, hvor vi spiser sammen en gang hver måned, og hvor der også er en række aktiviteter, som gymnastik, billard, film, samt naturligvis medlemsmøder m.m.

Vi har også aktiviteter uden for bebyggelsen, som bowling, stavgang og teaterbesøg.



Florahøj er bygget som 20 svenske træhuse samt et fælleshus. Arkitekten har udnyttet grunden bedst muligt, idet husene er bygget både som enkelte huse og som to eller tre huse sammenbygget (Foto: Jørgen Hansen).



Byggeriet omkranser den store høj med bøgetræer, der er til stor glæde for beboerne, - ikke mindst farverne forår og efterår (Foto: Jørgen Hansen).

Andelsboligforeningen har en interesseliste, der i øjeblikket indeholder over 30 navne, og kravene til indflytning er, at man skal være fyldt 50 år og ikke over 70 ved indflytningen.

Endnu er der kun fem beboere der har passeret de 80 år, men flere er på vej, og derfor er det vigtigt at få yngre personer ind i de boliger, der bliver ledige.

Hidtil har vi kunnet klare alle opgaver selv. Vi er fire grupper der skiftes til de respektive opgaver, både når det gælder Fælleshuset og de udendørs faciliteter.

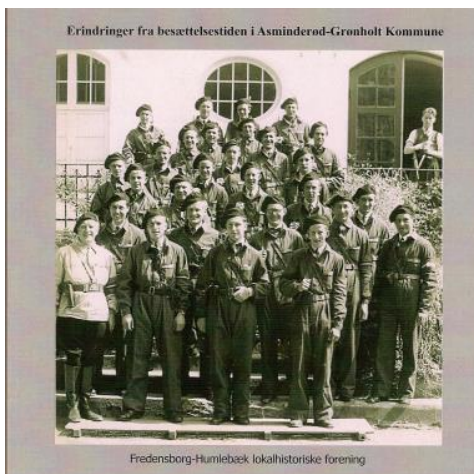
Bestyrelsen og medlemmerne stod selv for byggeriet, men selvfølgelig med hjælp af en advokat og arkitekt. Der har således ikke været et boligselskab involveret, og der har heller ikke været tale om offentlige tilskud.



Befrielsen markeret på Slot og Rådhus



Med levende lys i slottets vinduer blev 70-året for Befrielsen markeret om aftenen d. 4. maj. Tidligere på dagen var der på Rådhuset udstilling, fællessang og foredrag ved bl.a. tidligere udenrigsminister Per Stig Møller og historikeren Palle Roslyng-Jensen. (Foto: Peter Dahlerup).



Foreningen udsendte i anledning af jubilæet en bog med erindringer fra besættelsestiden, som blev præsenteret på Rådhuset.

Erindringerne har tidligere været trykt i foreningens årbøger, men der er også ikke tidligere trykte af Peter Læssøe Stephensen, Jørgen Wistrøm og Ole Kielberg. I alt 129 sider med mange billeder.

Bogen kan købes ved henvendelse til formanden samt i Fredensborg Boghandel eller SuperBrugsen Fredensborg. Pris: 75 kr.

Fine anmeldelser af værket Fredensborg - kunst og kunstnerliv

Bøgerne har fået megen omtale og fine anmeldelser af bl.a. :

Anders Ellegaard (historie-online.dk, 1.7.2015):

» ... bogens titel er ikke helt dækkende for indholdet. Der er meget mere end kunst og kunstnerliv i bogen. Den er en mosaik, et potpourri, et sammenskudsgilde, om et slot, en by og en egn: Fredensborg, og om de kunstnere, som er knyttet til stedet. Er man til årbøger, er dette den største og flottest udstyrede årbog, denne anmelder har set og læst«

Knud Cornelius (Frederiksborg Amts Avis, 10.4.2015):

»Bogværket et en overdådighed med 660 illustrationer i tilknytning til Ole Nørlyngs altfavnende tekst ...«

»Ynde og skønhed går som er rød tråd gennem hele skildringen af Fredensborgs udvikling ...«

»Begejstringen og vidsynet karakteriserer bogen, der er let læst trods den betydelige videnstyngde ...«

Torben Weirup (Berlingske Tidende, 14.07.2015):

»Fredensborg Slot og nærmeste omegn har fået sat et vægtigt monument med en bog, der først og fremmest - og i et ligefremt sprog - fortæller om de kunstnere, arkitekter og forfattere, der gjorde denne skønne plet endnu skønnere«

OLE NØRLYNG



Fredensborg
kunst og kunstnerliv

OLE NØRLYNG



Fredensborg
kunst og kunstnerliv

Bøgerne er nu fordelt til alle foreningens medlemmer, men kan stadig købes i Fredensborg Boghandel og SuperBrugsen Fredensborg for lige under 400 kr.

B

Bestyrelsen for Fredensborg-Humblebæk lokalhistoriske Forening 2015-2016:

Formand: Bent Skov Larsen, Bogårdsvej 309, 3050 Humlebæk
Tlf. 49 19 11 47 Mobil 28 34 64 35 mail: bent.sl@mail.tele.dk

Næstformand: Peter Heiberg, Nørredamsvej 3 3480 Fredensborg
Tlf. 48 48 15 41 Mobil: 50 62 19 47 mail: peter@heibergs.net

Kasserer: Heidi Ølgaard, Teglgårdsvej 111B, 3050 Humlebæk
Tlf. 49 19 23 46 mail: heidi.olgaard@gmail.com

Sekretær: Erik Vestergaard Thomsen, Violvej 28, 3050 Humlebæk
Tlf. 49 19 04 09 mail: evt@privat.dk

Bestyrelsesmedlemmer:

Poul Christensen, Sørupvej 60, 3480 Fredensborg
Tlf. 51 37 42 47 mail: britta@post9.tele.dk

Niels-Jørgen Pedersen, Vænget 12, 3050 Humlebæk
Tlf. 49 19 42 71 Mobil: 23 41 56 77 mail: moesrose@mail.dk

Per Marstrand, Humlehaven 34, 3050 Humlebæk
Tlf. 93 94 44 30 mail: per.marstrand@skolekom.dk

Suppleanter:

Carl Nielsen, Ida Tesdorpsvej 4B, 3050 Humlebæk
Tlf. 49 19 35 87 mail: estniel@webspeed.dk

Karen Lisbeth Poulsen, Langerødvej 33, 3480 Fredensborg
Tlf.: 49194229 - mail: karenlisbethpoulsen@gmail.com

